GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $^1/_4$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $2^1/_2$ galbini mon. sunatória.

Anulu XXXVIII.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrale a 30 cr. de fiecare publicare.

Nr. 22. **Brasiovu 4 Aprile 23 Martiu** **1875.**

Brasiovu, 2 Aprile st. n. 1875.

Inainte de serbatori (d. cal. n.) se tienú si pertractá in diet'a din B.-Pest'a in decursu de vreo 11 dile desbaterea speciale a bugetului pe a. 1875 pana in capetu, remanendu dupa serbatori acoperirea deficitului in bugetu. S'au facutu si reduceri, inse nu prea insemnate. Interessele economice dela immobilia: dominiori de statu, bai, silvanismu s. a. ce possede statulu in administratiunea sa, dedera momente mai mari de recriminatiuni, cumca nu se administrara destulu de rationale, inse ministr. de financie Szell apromisse a face totu, ce se cere la mai bun'a loru administrare.

Dupa pascile c. n. in 30/3 ambele case tienura sied. pentru publicarea a 2 legi si voru continuá lucrurile pana catra Rusalia, si dupa secerisiu voru incepe nóuele alegeri la diet'a viitória. In finea lui Augustu se voru aduná noli deputati, cá se aléga delegatiunile si numai in Oct. va poté diet'a Ung. reapucá agendele sale, cum scrie „Ell.“

— Modificarile cu denumirea publicata a vicespaniloru si denumirea prefectiloru de comitate facú sange reu intre deachisti, fienduca se denumescu de cei de politic'a nóua in locule. Au inceputu a se demissioná si officiali pana la alte vacantie si se crede, ca va cadé sórtea cam totu pe nemaghiari, cum se templá aici cu unu romanu dela telegrafu, care sci limb'a maghiara cá unu maghiaru de frunte si avú cea mai buna conduita si totusi dintre vro 20 insi neromani, numai pe elu singuru cadú sórtea demissionarii din lipsele statului. —

Omenii extremi si exagerati in planele loru n'au fostu si neci ca voru poté fi vreodata liberali in adeveratulu intielesu alu cuventului, fiindca ei impatienti voru a impune cu forti'a idealele loru, ér' libertatea e unu dreptu naturale, care n'are lipsa a fi impusu dupa ideale exagerate. Progresele civilisatiunii intrunu statu au inaintatu sub egid'ea libertatii, dér' nu sub forti'a arbitraria a unei libertati exchisiviste, care deschide calea la absolutismu.

— In Ungari'a nationalitatile se pórta cu multu mai moderatu facia cu partit'a liberale, de cum amu fi cugetatu, dice „Magy. Polgar,“ si aduce pasirea Exc. Sale metr. Mironu Romanu in partit'a liberale si a deputatiloru din ciubulu nationalitatiloru de exemplu premergatoriu, adaugundu totuodata: ca partitele nationalitatiloru n'au nice unu intielesu, nu e ertatu se aiba intrunu statu constitutionale, in care totu civele e egale inaintea legiloru si are libertate politica sociale. Mai pucinu intielesu are acolo, unde gubernarea de sene concede destulu terenu, de a-si folosí limbele deosebite la consultarile administrative si politice. Mai multu de atata nu se póte pretende dela nece unu statu, dice totu „M. P.“ si apoi tiene de reu pe nationalitati, ca se plangu pe tóte terenele de scurtarea usului limbei si neinaintarea in officia, aducundu casuri speciali, candu in obiectulu instructiunii, candu in cela alu justitiei, administratiunii. Unde inse legea nu e séu e reu executata, unde cu tóta cunoscienti'a limbei magh. totu se dau indereptu pe nedreptate, acolo cunóscemu dreptulu plansórei si aflamu de lipsa se se indrepte, ceea ce se póte dupa sustienerea legiloru de adi. — Dér' ei pare reu, c'a disu si atata, si iute reflécta asia: „Dér' amu mersu cu multu mai departe in concessiuni, de catu se nu trecemu preste legile presente, deci e de lipsa, cá se scia nationalitatile nóstre cele moderate, cu simtiu constitutionale, ca suntemu gata a le intinde man'a, déca se multiamescu **cu atata!** Na nemica, tiene bine. — In fine si aci arunca cu tina, ca nationalitatile se nu voiésca sufragiu universale, se nu agiteze, ci se o rumpa cu agitarile din afara, — cari numai in creerii lui „H. S.“ auct. art., se plasmuescu, — se nu combata maghiarismulu si politic'a lui stare pe dualismu, visandu de Dacoromani's, slavia sudica, Elveti'a orientale. — In fine provóca pe cei mai moderati constitutionali intrati in partit'a liberale, cá se desbrace de tóta influintí'a intre poporu pe cei, cari afla in agitatiuni numai ambitiuni personali, si aci o spune, ca tóte aceste suna mai cu deosebire la adress'a romaniloru transilvani, ca sasii se voru reintórce, si déca nu le place, Germani'a nu i va mantui de dauna.

Scimu din nr. trecutu, ce atitudine a luatu partit'a liberale fusionata, si inca din rostulu of. „P. Ll.“ dér' si „Reforma“ magh. in nr. 25, vorbindu despre fusiunea din Ardealu, o spune, ca sub flamur'a partitei liberali s'au adunatu familiele cele mai vechi si mai cu influintia ale Transilv., cum Teleki, Banfy, Bethlen, Kemény, Kendefy, Zeyk, Vas. c. Miko s. a., in catu se póte acceptá, ca nóu'a partita va predominá situatiunea la alegerile viit., — (ca pentru aceste au tóta mancarimea — r.), ca Transilvani'a se va restitui Transilvaniei, ca interessele ei in diet'a viit. nu se voru mai ignorá, ci preferí. „Intru acésta vedemu si salutamu, dice „Reform,“ nu numai multiumirea unei a cincea parte din Ungari'a, nu numai impoterirea unifunei, ci totudeodata si consolidarea maghiarismului, deplin'a nemicire a nisuintieloru sasesci si dacoromane, inimice statului. Acesta e unulu din fruptele fusiunei.“

Facia cu aceste si alte expectoratiuni de asemene calibru si facia cu total'a desconsiderare a causei si a indreptatirei de sechi a nationalitatiloru, de a se servi de limb'a comuna, primita cá unu vehiculu prin consensu comunu, cum fù limb'a impusa de S. Stefanu, care erá unu dreptu comunu si nu eschisivistu alu neci unei dintre nationalitati, cari numai tóte compunea statulu nostru; facia cu forti'a rapitória a acestui dreptu perfectu egale fora indemnisare ér' perfectu egale, nu potemu face ovatiuni la metamorfosea partiteloru magh.; in dealtmintre e sirenicu cuventulu: „partita liberale,“ dér' unde dură si pana acum abusulu de potere, déca acésta prin fusiune se reinnoiesce, apoi acelu abusu inca are se devina una arma cu dóue taisie asupra capului nationalitatiloru si acésta ne inpune obligamintea a ne salvá viati'a amenintiata. Cum? E trébu'a natiunii a respunde.

Apropos! D. Moldovan Gergely descopere in „M. P.“, ca in **12** Aprile a. c. romanii din Transilvani'a voru tiené la Alba-Iulia conferintia, spre a determiná aptitudinea politica a romanimei transilvane facia cu situatiunea presenta. Dsa tiene de reu pe romani, de ce nu se alatura, cá cei din Ungari'a, langa maghiari cu unfunea in protiapu. Dér' se lu lasamu la ossulu la care róde si se poftimu conferintii successu mai bunu decatu ori si candu, care va si resultá, déca va organisá partit'a nóstra nationale, cum se afla organisata orce alta partita politica. Sic! —

Ne dóre inse, ca „Tel. Rom.“ ér' a inceputu cu desbinarea natiunei, condemnandu passivitatea si inualtiandu activitatea, fetulu seu de antierti, si acésta inca pana a nu se dechiará neci macaru inteligenti'a romana din Ardealu, ca ce tienuta ar' fi de resultatu mai priintiosu pentru romanii din Ardealu in confusiunea situatiunei presente provocate, cá se mai póta reesí bine cu alegerile din urma, candu expiră terminulu dualismului, pe care voru alu mai exploatá cu eschisismu. Candu ap'a si focului maghiaru se unescu pentru una fortia chemica mai potentiata asupra-ne, dór' nu ne vomu aruncá in blastemulu generatiuniloru viitóre, incercandune si numai cu redicarea sprancenei a divisá natiunea. Va decide ea, ca ce tienuta afla mai salvatória? — Se mergemu si in infernulu inferneloru cu densa, ca altfeliu vomu remané sbirii potentiatului elementu. Apoi vomu ingrigi si noi de noi, déca altii au grigia ér' numai de sene si numai de si sei, cá primii egoisti pre totu rotogolulu pamentului. —

Se vedemu si dela Clusiu urmatóri'a:

„Deslucire.

In numerulu 20, celu mai prospetu alu „Gazetei Transilv.“, articulu, ce tracta despre deachistii din Transilvani'a si fusionarea loru cu stangacii din centru in nóu'a partita liberale maghiare, cuprinde si urmatoriulu passagiu: „Pre 23 Martiu s'a conchiamatu tóta inteligenti'a din comitatulu Clusiului la cas'a comitatului prin comit. Colomanu Esterházy, si se si contopira partitele, deachista si stangacia, in intielesulu de susu, alegundu-si comitetu totu din maghiari, intre cari figurédia si d. Grigoriu Silasi.“ Prin ast'a me semtiu si provocatu si indetoratu se dau o scurta deslucire.

Inainte de tóte se se oserbe, ca aieptat'a adunare a inteligintiei comitatensi se tienú in 21 Martiu, cu una di inainte de ce fù primita program'a partitei liberali magh. si alesu comitetulu ei centrale pentru partile transilvane, in carele nu intrá nece unu romanu. La adunarea cestiunata fiendu fostu invitati si noi romanii, chiaru suscrisulu cá v.-presiedente alu comitetului clubului rom. clusianu, in contielegere cu d. presiedinte, me ingrigii si conchiamai in presér'a adunarei pre membrii de comitetu la una consultatiune fratiésca, cu care ocasiune unii opiná, cá noi nece se nu ne infaciosiamu in desu memorat'a adunare; pe urma inse precumpani parerea contraria. Acést'a mai vertosu din dóue temeiuri: cá nu cumva in absinti'a nóstra fratii maghiari se iè cutari mesure si obligamente in privinti'a alegeriloru dietali, au se votedie noului ministeriu vre-o adressa de incredere super-abundante si neconditiunata nu numai in numele loru propriu, ci vedi-bine in numele intielegintiei din comitatu si deci si in numele poporatiunei si confessiuniloru romane. Dereptu-ce pentru casulu primu se insarcinà presiedintele clubului nostru d. Ales. Lazaru a manifestá pe scurtu parerile si convictiunile romane; pentru alu doile casu ne suscrisemu cu totii la una dechiaratiune respectiva, precatu in termeni loiali tienuta, pre atatu franca si barbatésca, ce eventualminte avea se o predè d. Ladislau Vaida. (Amu dorí se o publicamu R.)

Intr'acea alta di in adunare mersera tóte cá pre sucala, asiá catu, precandu chiaru unii maghiari cerè inainte de tóte statorirea unei programe pentru agendele adunarei, ce se vedi?! dupa cuventarea presiedintelui br. Ioane Kemény si dupa alte dóue scurte manifestari de bucuria pentru unirea partiteloru maghiare, iute se cetira de pre una lista preparata si se acclamara membrii comitetului par-

titei liberali din acestu comitatu, intre cari preste asteptare si suscrisulu si inca unu frate protopopu rom., si adunarea numai decatu se inchise, fora cá presiedintele nostru séu altu careva din noi se fimu potutu luá cuventulu. Cu tóte acestea eu avui si -mi luai ocasiune, inca fiendu in sala mai toti participantii la adunare, de a dechiará in audiulu mai multoru romani si maghiari d-lui comite supremu c. C. Esterházy si protonotariului comitatense N. Gyarmathy cá notariului si alu adunarei, precum ca „numai inchiderea rapede a adunarei m'a impiedecatu a me dechiará, ca desi le multiamescu pentru increderea, cu carea me alesera in comitetulu nóuei partite, totusi nece eu nece alti confrati rom. nu ne potemu legá cu de aceste manile, deórace aflandu-ne, cum se sci, in ajunulu unei conferintie rom. transilvane, decisiuniloru acestei nu voimu nece intr'unu chipu si nu potemu prejudecá.“ Acestei dechiaratiuni -mi vine a atribui, ca nece in comitetulu comitatense alu partitei liberali, unde eram se dau o analóga dechiarare, nu mai fui pana in diu'a de adi invitatu, nece in comitetulu centrale alu aceleiassi partite nu se alese alta di vre unulu dintre romani.

Clusiu, in 26 Martiu 1875.

Dr. Gregoriu Silasi m. p.“

De aici potemu invetiá, cata cercuspectiune se cere la asemenei adunari politice, pentru-cá se nu cademu victima hrapitórei datine si in contra vointii si a convictiunei. —

Mesagiulu Domnitor. Romaniei.

Domniloru senatori! Domniloru deputati!

Am venitu in midiuloculu Domniloru-vóstre pentru a ve adressá in persóna cuvintele ce 'Mi este datu a ve spune la sfersitulu sessiunei.

Decsebit'a solemnitate, ce incongiura astadi acestu actu, provine din inse-si insemnatatea lui pentru desvoltarea nóstra constitutionala. Inchiendu-se sessiunea presenta, se inchide totu-d'odata cea d'antaiu legislatura complecta a adunarei deputatiloru.

Domniloru senatori! Prin sprijinulu, cu care si de asta-data a-ti sustienutu reformele propuse de guvernulu Meu, a-ti continuatu oper'a constitutionala incredintiata inaltului Corpu ponderatoriu, si prim'a sessiune a senatului prennoitu vine a se alaturá, cu acelasi succesu si cu acelasi meritu, sessiuniloru legislaturei sale trecute.

Nu potu dér' de catu a ve multiumí pentru activitatea neobosita cu care v'ati indeplinitu missiunea pana in ultim'a di, si nu me indoiescu, ca si in viitórea sessiune ve-ti fi condusi de acelasi cugetu plinu de unu intielepu patriotismu.

Domniloru deputati! Terminulu pentru care a-ti fostu alesi expirandu, guvernulu Meu, in conformitate cu prescrierile constitutionei, va pune tiér'a in positie de a-si alege din nou representantii si la adunare.

O intréga legislatura de patru ani, plina de activitate, inspirata de binele publicu si pastrandu intielegerea cu guvernulu Meu representatu prin acelasi ministeriu, dovedesce aptitudinea tierei de a se identificá cu nóuele cerintie ale timpului. Stabilitatea ce pentru prim'a óra s'a mantienutu cu atat'a tarie in representantii poteriloru statului, a produsu ródele ei binefacatóre si in tóte ramurile administratiei publice ne potemu bucurá de imbunatatirile indeplinite.

Controlulu constitutionalu a devenitu in fine o realitate. Sistemulu nostru financiariu, precisatu in tóta procederea lui, a ajunsu la o deplina lemurire. Socotelele au fostu date la timpu spre licuidare; si totu-deauna cu unu anu mai inainte, dupa prescrierea constitutionei, a-ti fostu pusi in positia de a cunósce bugetulu veniturilor si cheltuieleloru statului. Datori'a flotanta s'a regulatu si s'a marginitu in limite sigure. O nóua forma de creditu alu statului s'a introdusu prin crearea rentei, care insemnédia totu-deodata unu adeveratu progressu in situati'a nóstra finantiara. Rent'a inse-si, precedata de realisarea favorabila a imprumutului domenialu, s'a potutu emite cu unu cursu asia desemnificativu pentru creditulu tierei, in catu ne a apropiatu de statele a caroru ordine financiaria stabila este recunoscuta. Resurse nóue si imbelsiugate s'au deschisu statului prin monopolulu tutunului, prin legea timbrului si a licenteloru; ér' instituirea creditului fonciaru romanu, organisarea administratiei domenieloru, legea vamala cu tarifele ei si mai alesu regularea intielépta a diferiteloru chestiuni relative la drumurile de feru, constituescu o nóua era de puternica desvoltare materiala a tierei nóstre.

Efectulu naturalu alu acestei lucrari nepregetate pe terenulu economicu a fostu inaltiarea creditului nostru in intru si in afara. Cursulu titluriloru emise de statu s'a urcatu si s'a mantienutu; procentele platite pentru imprumuturi s'au coboritu si, in proportie drépta cu increderea ce inspira tiér'a, relatiile nóstre cu Puterile garante si cu alte state s'au inmultitu si s'au ridicatu.

Conventiuni internationale pentru diferite interesse s'au potutu incheiá cu Austro-Ungari'a, cu Russi'a si cu Serbi'a; amu subscrisu asemenea tractatulu dela Bern'a pentru uniunea postala, si participarea nóstra la miscarea culturei generale in Europ'a este astadi unu faptu recunoscutu.

In midiuloculu acestei desvoltari, armat'a nu poté se remana indaretu. Legea nóuei organisari din 1872, legea asupr'a insaintarii, codulu justitiei militare si resursele votate pentru constructii si pentru imbunatatirea armatei, dovedescu hotarirea nestramutata a Romaniei de a-si pazí — in limitele positiei ei — demnitatea de statu si drepturile intemeiate pe tractate.

Nu mai pucinu a-ti contribuitu prin lucrarile d-vóstre la inaintarea tierei in interessele ei morale.

Prin legea sinodului a-ti pusu temeli'a bisericei ortodoxe nationale. Prin legea admisibilitatei judecatoresci, prin reform'a codicelui penalu si a institutiei juratiloru a-ti datu statului o garantia mai mare in ceea ce este temeli'a sa: in distribuirea sigura a justitiei. Modificarea legei judetiene si comunale, organisarea serviciului sanitariu, reform'a regimului inchisoriloru suntu totu atatea progresse in regularea administratiei generale.

Nu este multu timpu, de candu Romani'a, desteptanduse spre o nóua viatia nationala din amortirea in care o aruncase regimulu trecutului, reclama pentru antai'a óra inaintea Europei partea sa de lumina si -si afirma poterea de a pasí impreuna cu celelalte state pe calea progressului adeveratu.

Intalninduse intr'unu generosu simtiementu. Puterile garante au venitu in adiutoriulu aspiratiloru junelui nostru statu si 'i-au incuragiatu incercarea de a se intemeiá pe basele unei civilisatiuni, spre care-lu chiemau tóte traditiunile sale de statu crestinu si inrudirea sangelui seu.

Statornici'a, cu care natiunea intréga a lucratu spre indeplinirea acestui scopu maretiu si vrednicu de viati'a unui poporu liberu, incepe a -si aduce resultatele dorite. Patriotismulu d-vóstre luminatu si prudentu; armoni'a ce a-ti mantiinut'o totudeauna cu guvernulu Meu; energi'a, nu care a-ti infrenatu ambitiunile personale si le a-ti silitu a se supune marelui scopu, care este mai presusu de noi toti; — binelui patriei — este o viua dovada ca Romani'a, intr'unu timpu asiá de scurtu, a sciutu a se apropiá de inaltimea culturei altoru state, care i-au servitu de modelu.

Domniloru deputati! Inchidiendu cea din urma sessiune a unei legislaturi complete si asiá de fertile in resultate binefacatóre, suntu fericitu a ve poté exprimá multiumirile Mele pentru oper'a domniloru vóstre de patru ani. Intorcundu-ve la caminele d-vóstre, ve veti aduce aminte cu mandria, ca a-ti contribuitu in modu puternicu la inaintarea tierei, a carei mandatari a-ti fostu atata timpu.

Domniloru senatori! Domniloru deputati!

Dumnedieu se ve aiba in sfant'a sa paza si se ocrotésca si de acum inainte scump'a nóstra patria.

CAROLU.

Presiedintele consiliului ministriloru si ministru de interne, I. Catargi.

Ministrulu resbelului, generalu de divisie, Ioanu Em. Florescu.

Ministrulu afaceriloru straine, B. Boerescu.

Ministrulu justitiei, Al. Lahovari.

Ministrulu financieloru, G. Gr. Cantacuzinu.

Ministrulu culteloru si instructiunei publice, T. Maiorescu.

Ministrulu agriculturei, comerciului si lucrariloru publice, Th. Roseti.

Nr. 567. 16 Martie 1875. Bucuresci.

In Belgradulu Serbiei se disolvi scupciu'a din caus'a unui tumultu, provocatu de reportoriulu comissiunei, care facú reportu in numele comissiunei preste o petitiune, de care comissiunea nu scia nemica si opositiunea l'a sprijinitu; asia 44 deputati parasira sal'a adunarii, altii -si depusera mandatulu si scupciu'a se dissolvi. In 29 Martiu se complectá ministeriulu prin denumirea lui Radovics cá ministru de justitia; Zenitz cá presied. alu consiliului de statu si Krestici presied. curtii de cassatiune.

In Spani'a, gen. Cabrera trecú in partea regelui si la provocarea lui Carlistii se descompunu mereu. Tocma mai trecura 6 generali, 3 colloneli si mai multi officiri carlisti in Franci'a, recunoscundu formale pe regele Alfons alu Spaniei.

„Romanii din Transilvani'a.“ *)

(Dupa brosiura.)

Me incredu in sentiulu de dreptate alu scriitoriului articlului ce a provocatu acestu respunsu alu meu, cá celu pucinu pentru unu momentu se se imagineze in acésta situatiune a romaniloru si — abstragundu dela tóte acele nevoi generali, ce se accentua si din partea pressei maghiare si cari ne apésa pre toti fora escceptiune, — se iè in consideratiune numai si numai causele inregistrate de mine aici si se judece apoi impartialu, ca óre se póte cineva cu dreptu cuventu mirá, déca acésta stare a lucrariloru póte se escite in sinulu romaniloru o nemultiumire asiá de mare?! Eu inse marturisescu, ca nu numai pentru aceea m'am resolvitu a da acestu respunsu lungu si detalatu, cá se impraschiu mirarea, ce autorulu o esprime in articlulu seu, ci cu deosebire pentru aceea am aflatu de bine a desfasiurá mai pre largu adeveratele cause ale nemultiumirei poporului romanu, cá prin acestu respunsu alu meu, publicatu intr'unu diurnalu cetitu de publiculu maghiaru, se midiulocescu si influintiezu intru catu-mi sta prin potintia, cá opiniunea maghiara se devina odata in curatu despre aceea, cumca in genere caus'a nemultiumirii romaniloru se cauta fora nice unu motivu in, Domnedieu scie, ce feliu de tendintie malevole, contrarie statului maghiaru si inimice natiunii genetice maghiare; deórace sorgintea speciale a nemultiumirii romaniloru este de a se afiá in impregiurarile de mai susu insirate de mine, precum si in alte asemeni cause, ce violéza interessele romaniloru si i impedeca in promóverea prosperitatii si preste totu in progressulu loru.

Ori unde si de cate ori a fostu vorb'a de marile interesse ale natiunei si patriei nóstre, totudeun'a am staruitu a-mi subordiná acelor'a interessele mele personali si nici-odata nu m'am sfiitu a enunciá pre facia, ceea ce dupa convictiunea mea a trebuitu se enunciu, ca spre acést'a m'a indemnatu sentiulu meu de detorintia. Spre a dovedí acést'a, me provocu, desi póte nu fora óre-care inmodestia, tocmai la diet'a din Sibiiu, la care s'a provocatu si onorab. autoru alu articlului, si anume me provocu la discursulu meu pronunciatu cu ocazi-

*) Vedi Nr. 17 — 21 ai „Gazetei Tr.“

siunea desbaterilor referitórie la senatulu imperialu.

Manecandu din acelu punctu de vedere, cá se vedu odata opiniunea publica maghiara libera si emancipata de ideile sinistre ce le nutresce facia de romani, am aflatu sa acestu scopu are inaintea mea o insemnetate asiá de mare, incatu n'am intrelasatu a me folosí de ocasiune, spre a contribuí dupa modestele mele poteri cata de pucinu la ajungerea lui; nu m'am sfiitu a mi redicá cuventulu si a insirá aici pre facia atate lucruri neplacute, incatu prin acést'a m'am espusu pericului, cá acela, cari suntu pucinu dedati a judecá calmu si fora patima, se-mi esplice reu sincer'a si bun'a mea intentiune.

Nu m'am sfiitu a face acést'a, pentru ca dupa parerea mea, pana candu nu voru disparé acele idei intortocate ce ungurii le nutrescu facia de aspiratiunile si tendintiele romaniloru si pana candu ei nu voru cunósce si apretiá adeveratele cause ale nemultiumirii romaniloru: pana atunci abiá se póte cugetá, cá intre elementulu maghiaru si celu romanu se póta avé locu vr'odata armoni'a si bun'a intielegere. Si acést'a este fórte naturalu, ca-ci déca ungurulu considera pre romanu de neimpacabilu inimicu de mórte, atunci fora indoiéla ca elu va cautá a se fortificá contra inimicului seu prin totu feliulu de valuri si siantiuri de aperare, va cautá se slabésca pre inimiculu seu pre tóte caile si prin tóte mediulócele, i va margini influinti'a asupra afaceriloru publice si -lu va impedecá in orce progressu si desvoltare; prin acést'a, firesce, nemultiumirea romaniloru se alimentéza din ce in ce si mai tare, asia incatu ei inca trebue se observe facia de maghiari o positiune de aperare; nemultiumirea se manifesta apoi si in foile romane in modu totu mai pregnantu, apoi foile maghiare inca nu procedu altminterelea, si de cate ori vinu in pusetiunea de a comunicá cate ceva din foile romane, totu-deun'a alegu articlii cei mai inversiunati, si apoi nice pre acestia nu-i publica dimpreuna cu motivele, ci numai ciungariti séu intr'unu estrasu falsu si gresitu alu partiloru espresiuniloru mai vetematórie. Si apoi care altulu se fia resultatulu toturoru acestoru regretabile frecari, decatu acea trista impregiurare, ca in locu se se apropie, se instraineza totu mai tare unulu de altulu ambe aceste dóue elemente?

Si bine este óre asia? Nu numai ca nu e bine, ci este cea mai mare nenorocire atatu pentru maghiari, catu si pentru romani.

Atatu natiunea romana, catu si cea maghiara, cari ambe in proportiune suntu mici la numeru, suntu aruncate de sórte un'a langa alta asiá dicundu in mediuloculu a dóue mari màri de popóre. Si ce facemu noi óre? Ne ajutamu noi óre reciprocu la nevoile comune? In locu cá se punemu umeru la umeru si se nisuimu a redicá velniu aperatoriu contra marei ce ne amenintia pre amendoi cu inundare, noi ne sfadimu intre noi si ne slabimu necontenitu unulu pre altulu.

Noi traimu in acésta patria impreuna cu mai multe alte nationalitati si amu dorí, cá facia de fia-care dintre dinsele se se observe o procedere asiá de ecuitabila, incatu nece una se nu se semta cá copilu vitregu alu patriei comune; acést'a o dorimu din anima nu numai din punctulu de vedere alu dreptatii, ci si din alte considerationi, cari spre binele patriei comune ni impunu acésta detorintia totu-deuna, dér cu multu mai vertosu in impregiurarile actuali, candu acésta ecuitate ar' poté se esercite o mare influintia si asupra delaturarii nevoiloru financiali. Inse cu tóte ca toti locuitorii acestei patrie, fora escepti'une, suntu legati unii de altii prin multe si varie interesse, totusi dupa parerea mea nu incape indoiéla, ca intre tóte acele nationalitati, cari locuimu aici impreuna, nu esistu alte dóue asemeni natiuni, ale carora interesse de propria sustienere se pretinda intru atat'a o alipire fratiésca un'a catra alt'a, precum pretindu interessele vóstre si ale nóstre, cá se ne alipimu strinsu unii de altii si se ne spriginimu si ajutamu reciprocu; ca-ci ceilalti compatrioti ai nostri, tienendu-se parte de elementulu germanu, care este tare atatu prin numerulu seu de vr'o 46 milliéne, catu si prin cultura, — parte de elementulu celu polernicu alu slaviloru, care trece preste 60 milliéne, numai prin aceste legaturi de sanga cu vecinii nostri polernici au o mare garantia pentru asecurarea viitoriului loru; din contra inse ungurii, cari chiaru dupa datele statisticiloru proprii nu numera mai multu de 6 milliéne si trei sute de mii, apoi elementulu romanu, care in monarchi'a austro-maghiara nu ajunge la trei milliéne (séu déca vomu computá asemene dupa datele statisticiloru propril pre toti romanii, cari politicesce suntu impartiti in trei parti, inca nu vomu aflá mai multi de 10 milliéne), cum ni vomu poté imaginá, cá a-ceste colonie, strimtorite de dóue elemente mari de preste 100 milliéne suflete, se-si póta asecurá individualitatea loru nationala si chiaru pre langa cele mai bune resultate pre terenulu progressului, se nu cada victime ale desnationalisarii si contopirii in marea elementeloru straine? Astfelu alipirea fratiésca si spriginulu imprumutatu nu este numai de mare folosu, ci este, asiá dicundu, o cestiune de viétia pentru amendóue aceste elemente.

(Va urmá.)

Turd'a 9/21 Martie 1875. (Processulu lui Davidu Cogleriu!) In anu 1872 sub cursulu alegeriloru la diet'a din Pesta in urm'a concluseloi congressului nationale romanu din Alba-Iuli'a, archithectorulu Davidu Cogleriu din Turd'a, cá nationalistu romanu, care totu-deauna s'a luptatu multu pentru binele natiunei romane si se lupta si astadi, a fostu acusatu de catra maghiari la trib. reg. de I-a instantia din Turd'a, cá conturbatore de linistea publica, pentru ca ar' fi indemnatu pe poporulu romanu se stè pe lenga passivitate. —

R. tribunalu de I-a instantia din Turd'a in 3 Iuliu a. 1874 sub nr. 636 cá pe unu inculpatu pentru delictu de conturbarea linistei publice, dupa sunetulu § 302 crim., l'a fostu judecatu la inchisóre grea pe 4 lune. —

La recursulu facutu la tabl'a r. din Tergulu-Muresiului cu sententi'a din 11 Sept. 1874 nr. 3449 i s'a stramutatu sententi'a dupa intielesulu § 288 si s'a absolvitu de pedespsa cá nevinovatu.

In fine dupa recursulu procurorului de statu din 9 Novemb. 1874 nr. 2016, inalt'a curia reg. apelativa din Pest'a in sied. ddto 23 Nov. 1874 sub nr. 7681 a lasatu pe locu judecat'a tablei r. din Tergulu-Muresiului si asia Davidu Cogleriu este cu totulu absolvitu de pedespsa si declaratu cá nevinovatu.

Unu june romanu acesta de 30 ani, architectoru si proprietariu locuitoriu in Turd'a, unulu dintre cei mai de frunte romani, insestrati cu prasesa unei vieti active, prin care si a castigatu singuru considerabilea avere de adi, neavendu adjutoriu dela parinti, dedorace tata-seu sangerase in 1848 intre cei 40,000 martiri romani, remanendu orfanu minorenu de 4 ani.

Pentru cele suferite in servitiulu causei romane, cá unu barbatu liberu si independente, de cari avemu atata necessitate, primésca si in publicu strangerea de mana a cunoscutiloru sei pentru continuarea luptei.

I. Balintu.

Multiamita si recunoscientia publica.

Illustritatei Sale Domnului Baronu Davidu de Ursu.

Cu viua bucuria amu primitu recunisitele instructionali, cari Ilustr. Vóstra a-ti binevoitu ale procurá pre séma scólei nóstre confessionale unite din Bórta (comitatulu Albei super., protopopiatulu Sibiiu, sub urmatóriele numiri:

1. Tabele parietali de cetitu in 20 bucati.
2. Globulu pamentului cu meridianu si acu magneticu.
3. Atlasu din istori'a naturala in 20 tabele, la olalta in suma de 30 fl. v. a.

Fiindu ca suntemu prea convinsi, cumca Ill-Vóstra ne a-ti facutu acestu ofertu generosu in favórea miserei nóstre scóle, parte din nobilea si cunoscut'a-ve intentiune de a promové cultur'a poporului nostru, parte din decsebita consideratiune catra lipsele si nesajunsele nóstre: credemu, ca ne implinimu numai una prea placuta datoria, candu venimu a ne esprime prin acésta in numele intregului poporu romanu din comun'a nóstra — cea mai cordiala multiamita si recunoscintia, pentru frumósele si pretiósele recunisite, cu cari a-ti binevoitu a ne provedé scói'a.

Dumnedieu se Ve tiena la multi ani spre glori'a si mangaiarea natiunei nóstre — cá pentru tóte intreprinderile si lucrarile in folosulu ei se secerati recunoscintia si multiemite de memoria eterna.

Nu potemu retacé recunoscinti'a ce o datorimu si M. on. si iubitului nostru Par. protopopu Ioanu V. Rusu, carele asemenea cu parintésca ingrigire a facutu fórte multu la edificarea scólei nóstre — necrutandu spesele calatoriei sale si ajutandune si cu sfaturi parintesci in asemene causa. — Tiena-lu Dumnedieu si doned'è natiunei nóstre multi asemenea parinti! — Cari staruescu a provedé poporulu cu fantana de lumini prin infiintiarea de scoli. —

Datu din siedinti'a senatului scolasticu parochiale tienuta in Bórta in 21/9 Marte 1875.

Paulu Popescu m/p
parochu gr. cath. cá presied.

---

† VICTORIA I. LAPEDATU n. ER. VERZEA

in urm'a unui morbu indelungatu si dupa impartasirea cu santele taine, a incetatu din viétia Joi sér'a, la 20 Marte st. v. in etate de 19 ani, in alu treilea anu alu fericitei sale casatorii.

Neconsolatulu ei sotiu, I. Lapedatu, neconsolatii parinti Eremia si Carolia Verzea, Alecse si Ana Lapedatu, fratii ei Valeriu, Titu si Stefanu, surorile Eugenia si Elena, precum si ceilalti consangeni si reposatei inscintiéza cu anim'a sfasiata de dorere despre acésta perdere adancu simtita.

Remasitiele pamentesci ale reposatei radicanduse din locuintia, strad'a Scheiloru Nr. 124, se voru astrucá in cimiterinlu dela beseric'a S. Nicolae, in suburbiulu Schei Sambata in 22 Marte la 3 óre d. a.

Noutati diverse.

— (Érn'a cea nedumerita), care n'are parechia, cu marimea zapadii, (nea, ometu) inca totu mai dominéza pe aici cu tóta asprimea. Adi in 2 Aprile ninge mereu preste zapad'a cea de vro 3 urme din trecutu si preste sloiurile de ghiatia. Agricultorii suntu presingrigiati, ca pre candu in alti ani atea semanatu ovesulu si secar'a de primavéra in lun'a lui Marte, acum neci in Aprile nu speréza, ca voru poté lucrá campulu cu inlesnire; si se temu si de oparirea semenaturiloru de tómna sub atata nea. Porumbu, ordiu, hrisca, picioici, crumpene, baraboi potu ajutá la nevoi si mai tardiu semenate. —

— Intre regimulu Croatiei si alu Ungariei se iví una incordare, pentruca esta nu vol a da concessiune pentru calea ferata Semlinu—Sissek, deci Molinari se dose la Pest'a spre a tractá mai incolo.

— Patriarchulu serbescu conchiamá sinodulu metropolitanu. Stramutarea societ. „Matica Srbska“ la Buda-Pest'a o aprobá min. maghiaru, dér' marimea salarieloru officialiloru ei nu.

Bugetulu Romaniei pe an. 1876 e statoritu asia:

Spesele sue la	101.209,192 lei	48 bani.
Venitele	94.236.884 „	40 „
Deficitulu	6.972,308 lei	08 bani,

care se va acoperí din anuitatile ce le voru plati colonistii improprietariti din Besarabi'a, care dupa sum'a de 27.000,000 franci a rescumperarii aduce pe anu la 8—10 milliéne, apoi ne ajungundu aceste se voru vinde si proprietati mai mici de ale statului.

— (Expediiunea anglicana scientifica la polulu nordicu e seriósa). Ministrulu de marina alu Angliei a si facutu calcululu spesseloru pentru nai si tóte rubricele comitetului calatoriu, care va sui mai la 3 milióne franci cu salariele naturalistiloru scientifici si materiale scientifice.

— Imperatulu Russiei va plecá in Germani'a pe la mediuloculu lunei Maiu, pentru a face baile sale obicinuite la Emms. Cu acésta ocasiune va face si o visita la curtea din Berlinu. Catu despre

scirea publicata de diariale germane, ca s'au facutu preparative pentru o nóua intalnire a celoru trei imperati, ca intempina indouieli la Petersburg. Se intielege inse, continua depesi'a din Petersburg, ca acésta indouiéla nu esclude o intalnire amicala cu imperatulu Austriei. „Pr.“

— **„Fói'a Familiei,“** cu programa universala, essí la lumina in Iassi in tipogr. Buciumului romanu, sub Redactiunea D. Florantinu. Primulu nr. in 2 cóle are 12 articole si poesie, e cu illustratiuni bine redactatu. Va essí una data pe luna, in casu de sprijinu numerosu, si mai desu. Pretiulu abon. pe anu e 10 lei (in Austri'a 4 fr.) pe sem. 6. lei (in Austri'a 2 fr.), se tramitu desdreptule la Redactiune.

Cursurile

la bursa in 24 Martiu 1875 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 23	cr. v. a
Napoleoni	—	—	8 „ 88	„ „

Respunsu. Bine: se-si conduca C. fora amanare unu advocatu, care studiendu bine causa, se le faca recursurile necessarie, spre a-si restitui ce e alu seu dupa dreptu.

Dela banc'a generale de asecuratiune reciproca „TRANSILVANIA“ in Sibiiu.

Computulu incheiatu alu sectiunei I pro 1874.

Venituri.	fl. cr.	Esiri.	fl. cr.
Fondulu de premii din anulu 1873	20781.31	Daune solvite	41970.42
Daune pendente	1931.80	Daune pendente	3036.63
Premii dupa detragerea storniloru	100489.33	Premii pentru reasecurare	15397.57
Tacse	3395.65	Provisiuni	9934.79
Interesse, etc.	1155.51	Salarie, spesse de administratiune, timbre etc.	25996.31
		Amortisare din mobilii	332.32
		Amortisare din spessele de intemeiare	822.26
		Amortisari diverse	260.64
		Differintia de cursu la effecte	413.88
		Interesse dupa obligatiunile fondului de intemeiare	3925.75
		Fondu de premii pro 1875	24260.68
		Profitu pro 1874	1402.35
	127753.60		127753.60

Computulu incheiatu alu sectiunei II pro 1874.

Venituri.		Esiri.		
Fondulu de premii din anulu 1873	46436.83	Summe assecurate solvite		23006.30
Transportulu premiiloru din anulu 1873	6409.83	Reserva pentru casuri de mórte anunciate		1100.80
Premii dupa detragerea storniloru	52638.16	Premii de reassecurare		2032.30
Tacse	1792.41	Provisiuni	356.78	
Tacse de administrare dela tontine	404.07	Amortisare din provisiunile capitalisate	2661.52	3018.30
Interesse, etc.	3436.88	Provisiuni pentru incassare		1934.59
Arvune preludate	43.—	Salarie, spesse, timbre, chirie etc.		7235.42
		Politie rescumperate		328.04
		Amortisare din mobilii		237.—
		Amortisari din spessele de intemeiare		822.26
		Differintie de cursu la effecte		413.87
		Onorarie medicale		1283.36
		Interesse dupa obligatiunile fondului de intemeiare		3925.75
		Fondu de premii pro 1875		59065.53
		Transportu de premii pro 1875		6523.81
		Profitu pro 1874		233.85
	111161.18			111161.18

BILANTIU in 31 Decembre 1874.

Active:			Passive:	
Oblegatiuni needate		128500.—	Fondulu de intemeiare	300000.—
Rate restante dupa oblegatiunile edate		51450.—	Fondulu de premii sect. I-a	24260.68
fl. 27,000 prioritati ale I drumu de feru transilv. à fl. 77.75	20992.50		Reserve pentru daune pendente	3036.63
„ 10.000 oblegatiuni rurale ale ducat. Bucovin'a à fl. 83.—	8300.—		Fondulu de premii sect. II-a	59065.53
„ 5,000 actii ale I drumu de feru transilv. à fl. 138.—	3450.—		Transportulu premieloru sect. II-a	6523.81
„ 11,600 oblegatiuni rurale transilvane à fl. 76,50	8874.—		Reserv'a pentru casuri de mórte insinuate	1100.80
„ 7,000 losuri pentru regularea dunarei à fl. 98.—	6860.—		Creditori diversi	11861.22
„ 3,000 actii ale drumului de feru de Nordu à fl. 195.20	5856.—	54332.50	Pontine	1265.46
Portofoiu de cambii		12439.70	Interesse neridicate	3143.38
Imprumuturi pe effecte		6227.90	Fonduri de profitu reservate din an. 1871, 1872 & 1873	683.13
Imprumuturi pe politie		3469.30	Profitulu sect. I pro 1874	1402.35
Pretensiuni la agenturi		29337.22	Profitulu sect. II pro 1874	233.85
Debitori diversi		28047.38		
Mobilii		6308.10		
Spesse de intemeiare		31245.98		
Provisiuni capitalisate		53780.04		
Onorarie medicale capitalisate		5279.39		
Cass'a		2159.33		
		412576.84		412576.84

Pentru consiliulu administrativu: **Bedeus** m. p.

Pentru directiunea generala: Dr. **A. Brote** m. p.

Computele de susu si bilantiulu s'au aflatu in consonantia cu registrele respective.

Sibiiu, in 22 Februariu 1875.

Josifu Schuster m. p. consiliariu de finantie. **G. Mike** m. p. **V. Romanu** m. p.

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.